

V R T E C.

Izhaja
1. dné
vsacega
meseca
na celej
póli in
stoji za
vse leto
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vr.

Naroč-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redniš-
tvu v
Lingar-
jevih
ulicah
tlač. št. 1
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 2.

V Ljubljani 1. februarja 1879.

Leto IX.

Bolno dete.

„Peljite, mati, venkaj me,
Kjer sije gorko solnčice!“ —
„Zunanja sapca za te ni,
Počivaj le tù v izbici!“

„Na trato, prosim vas lepó,
Kjer ljube rožice cvetó,
Na vrt, kjer tice pévčice
Pojejo mile pesence!“

„Cvetice več že ne cvetó,
Ne sije solnce več gorko
Poletni čas minul je že,
Zelene niso več goré.“

„Peljite, mati, venkaj me,
Tù v izbi mi pretesno je,
Pod prostim nebom raj ležim,
V nebesa lože poletim.“

„Mračí se že, o ljubček moj,
Le spančkaj sladko še nocoj!
In jutri, ako bo lepó,
Pod prasto peljem te nebó.“

„Oh jutri pa prepozno bo,
Da vidil jaz bi še nebó.“ —
In res, ko dan se naredí,
Se dete več ne prebudí.

Fr. Papler.

Hvaležen berač.

Na Angležkem je živel silo bogat Anglež, ki je bil dober človek in že dalj časa bolan. Temu Angležu, ki ni imel nikakoršnih soródnikov, pade na um, da si poišče dédiča, kateremu bi zapustil svoje premoženje po svojej smrti. Misлил si je, da bi se stvar najbolj iztekla, ako bi šel dédiča iskat v beraškeje obleki. Zato si da narediti obleko, ki je bila iz samih krp sešita, podobna obleki najubožnejšega siromaka. V to obleko se obleče ter gre na

ulice Londonskega mesta. Njegov bogato oblečen sluga ga je iz daleč spremeljeval. Anglež, ki ni bil vajen prosjáciti, bil je preveč ponižen, in to je bilo krivo, da mu ljudje niso nič vbogajme dali.

Tako je že več tednov hodil okoli in prosjačil po hišah, a brez zaželenega vspeha. Jezilo ga je, da so ljudje tako neusmiljenega in trdega srcá in že je mislil odstopiti od svoje namere, ali jeden dan je hotel vendar še žrtovati svojemu naménu.

Bilo je necega hladnega dne meseca listopada. Anglež v beraškeji obleki stoji v najživáhnejših ulicah velicega mesta ter prosi mëmogredoče, da bi se ga usmilili in mu kaj dali vbogajme. A zamán! tudi zdaj ne dobi niti najmanjšega darú. To ga zeló raztogoti. Po vseh udih ga že zebe od mraza in ravno se hoče domóv vrniti, ko stopi k njemu ubožna a vendar pristojno oblečena deklica, ter mu reče: „Nate, vzemite to malenkost, ubogi starček — podavši mu jeden šiling, to je 65 krajcarjev našega denarja — in okrepečajte se, vidim, da ste ubog in vas tudi zeló zebe v tej siromašnej obleki. To rekši, naglo otide. Besede, ki jih je deklica govorila, bile so tako ljubeznjive in prijazne, da je bil Anglež do solz ganen.

Takój pokliče svojega slugo, ki je iz daleč gledal ta prizor, ter mu zapové, da naj nemudoma gre za ubogo deklico, ter si naj dobro zapomne hišno število, kjer deklica stanuje. Dalje da naj tudi poizvé, v kakšnih okoliščinah živi deklica in kdo so njeni starši. Ko bogati Anglež vse to svojemu slugi naroči, otide domóv, vesel, da je našel vrednega dédiča svojemu premoženju.

Za dobro uro se vrne sluga k svojemu gospodarju domóv ter mu pri-nese naslednje sporočilo: Deklica, ki vam je darovala šiling, hči je uboge vdove, katere mož je bil v cesarskeji službi. Vdova uživa majheno mirovino, s katero komaj preživi sebe in svojo hčerko. Da-si živi v velicem síromaštvu, vendar je vesela in zadovoljna, ker je hčerka toliko pridna, da že tudi mnogo zasluži z ročnim delom v tem, ko ona opravlja svoja druga domača dela.

Anglež se ne pomišlja dolgo, vsede se za mizo, vzame peró in napiše ubožnej vdovi naslednje pismo:

Čestita gospá!

Ganen od plemenite darežljivosti Vaše ljubeznjive hčerke, ki jo je pokazala danes do necega starega berača, nisem mogel drugače nego da sem povprašal po Vašem stanu in drugih Vaših okoliščinah. Zvedel sem, da niste ravno v najboljšeji sreči ter se imate mnogo boriti s svojim vsakdanjim življenjem. Zeló bi me veselilo, ako sprejmete mojo ponudbo, ki je ta, da Vam in Vašeji plemeniteji hčerki dam v svojej hiši prosto stanovanje ter vse, česar Vam je v življenje treba. Ako mojo ponudbo sprejmete, ni Vam treba odsej več skrbeti za vsakdanji kruh. Po človeku, ki Vam prinese mojo prijateljsko in v resnici prísérno ponudbo, izvolite natančno povedati, ako Vam je moja ponudba všeč, da morem vse potrebno pripraviti. Z največjim spoštovanjem. — — —

Lehko si mislite otroci, kako je iznenadilo to pismo ubogo vdovo. Da je ponudbo bogatega Angleža z veseljem sprejela, o tem mi niti omenjati ni treba.

Čez nekoliko dni se je uboga vdova preselila s svojo hčerko v novo stanovanje, v katerem je bila z vsem potrebnim bogato preskrbljena. Mati in hči ste živele v hiši bogatega Angleža v veselji in zadovoljnosti, ter ste mu stregle na stare dni.

Bili ste tudi dalje še tolažnici ubogih sirot. Siromaki so blagoslovili njihjo darežljivost in sto in sto molitvic je vzkipeło za nju v nebesa pred dobrega nebeškega očeta.

Čez nekaj let potem umré stari in bogati Anglež ter zapusti ubogej vdovi in njenej hčerki vso svojo imovino. Glejte tolik sad obrodi majhen dar jednega šilinga!

O. S.

Bolje dajati nego jemati.

Pred nekaj leti je živel na Notranjskem čestitljiv in pobožen župnik, h kateremu je vsako leto na počitnice dohajal dijak iz Gorice. Dijak je bil jedini sin bogatih staršev, ki so bili z gospodom župnikom nekoliko v rodu. Škoda, da je bil omenjeni dijak malo preveč lehkomišeln in prevzetan, kajti drugače je imel lepe lastnosti in je tudi dobro napredoval v šolskih naukih. Necega dne — bilo je proti večeru — gresta gospod župnik in dijak po bližnjem polji se sprehajati. Tikoma ceste pri necem grmovji so stali umazani in zeló zakrpani kmetški čevlji. Dijak si takój misli, da so to čevlji kacega ubozega kmeta, ki v potu svojega obraza dela na polji. Izmisli si malovedno šalo in reče gosp. župniku: „Dovolite gospod, da se malo pošalim z ubogim kmetom, ki si je spravil raztrgane čevlje tukaj pod grm. Veste kaj? Jaz mu jih vzamem in skrijem, potlej stopim tja za óno drevo in gledam iz daleč v kakej zadregi bo siromak, ko ne najde svojih čevljev. Radoveden sem, kaj počnè?“ — „Ljubi moj!“ odgovori župnik, „ni lepó da bi se človek šalil z ubozim kmetom, kateri si v potu svojega obraza kruh pridobiva. Glej, ti imaš dobre in bogate starše; koliko lepše bi bilo za tebe, da ubozemu človeku narediš kako veselje mesto neumne šale, s katero bi siromaka lahko hudo razžalil. Idi tjá, in deni v vsak čevelj rajše nekoliko denarja, potlej pojdi ter se skrij za drevo.“

Dijaku se ta svèt dopade, dene v vsak čevelj srebrno dvajsetico ter stopi za drevo, da bi iz daleč gledal ubozega kmeta.

Kmetič svoje delo dokončavši, gre naravnost do grmovja na spodnjem koncu njive, kjer je odložil jopič in raztrgane čevlje. Ko se jopič obleče, vtakne nogo v raztrgan čevelj, ali takój čuti nekaj trdega v njem. Pripogne se, da vidi, kaj bi bilo. Ali kolika radost mu zasije na obrazu, ko najde v čevlju srebrno dvajsetico. Vzame jo v roko ter jo gleda od vseh strani, in ko nikjer nikogar ne vidi, spravi jo v žep. Zdaj vtakne nogo v drug čevelj; tudi v tem čuti nekaj trdega. Vzame čevelj v roko ter pogleda vanj, in glej, tudi v tem je srebrna dvajsetica! Čudèč se, gleda okoli sebe, a nikjer ne vidi človeka, ki bi mu povedal, od kod so ti denarji? Zdajci mu zaigrajo solzé veselja v očéh, pade na kolena, povzdigne oči k nebu ter pravi: „O gospod, moj Bog! ti znaš, da moji otroci nimajo kruha. Po dobrem človeku si mi poslal te denarje, da jim pomorem v velikej potrebi. Hvala ti bodi dobri Bog in povrni stotero blagemu dobrotniku, ki je prinesel kruha mojim ubogim otročičem!“

Zeló ganen stopi dijak izza drevesa in si briše solzé iz oči. „Nu,“ rečejo gospod župnik, „kako ti je? Ali ni to dejanje lepše in plemenitejše nego bi bilo, ako bi ubozeга človeka bil razžalil s svojo neumno šalo?“ — „Dà, dà, gospod župnik!“ odgovori mladeneč, „dali mi ste lep nauk, katerega ne ne pozabim ves čas svojega življenja. Vedno hočem imeti pred očmi prigovor, ki pravi: Bolje dajati nego jemati.“

I. T.

Zakladi, ki se ne izgubé.

V nekež deželi je nastala po dolgej vojski in po slabih letinah zeló huda lakota. Premožni ljudje so morali mnogo denarjev potrositi, da si najpotrèbnejših stvari nakupijo; a ubožci so lakote umirali.

Kralj, katerega sta uboštvo in bêda njegovih podložnikov zeló ganile, ukaže prodati vse zaklade in dragocénosti, ki so jih njegovi predniki v prejšnjih stoletjih nakupičili, ter za prodano blago nakupiti žita in olja, ki se naj razdeli med uboge. Kraljevi namestniki, ki se niso brigali za ubožno ljudstvo, godrnjali so, ker so se praznile kraljeve zakládnicе, tožèč, da se kraljevska imovina zapravlja. „Tvoji predniki“ rekli so kralju, pázili so, da se podedovana imovina pomnoží, a ti ne samo, da ne pomnožuješ dedovine nego ti zapravljaš, kar so ti predniki zapustili. Kralj jim odgovori: „Motite se; tudi jaz hranim zaklad svojih prednikov; a razložek je samo ta, da so moji predniki nabirali pozemeljskih, a jaz nabiram nebeških zakladov. Oni so hranili svoje bogastvo na tacih krajih, od koder ga lahko roparji odnesó, a jaz ga hranim ondu, kamor roka človeška ne seže. Kar so moji predniki nabirali, doneslo jim je malo sadú, a to, kar jaz nabiram, rodilo bode stoteren sad. Moji predniki so nakupičili zlatá, srebrá in družih dragocenosti, a jaz rešujem ubožcem življenje. Zakladi mojih prednikov so bili namenjeni za ta svet, a moji so namenjeni za bodoče življenje.“

Josip Lavrič.

Cesarjevič Rudolf.

(Konec.)

Po dokončanей sv. maši se korar zopet obrnejo k cesarjeviču ter mu v lepem nagovoru še jedenkrat razložé bistvo zakramenta presvetega rešnjega Telesa in imenitnost prvega sv. obhajila. Na koncu govora pristavijo: „Kakor je Jezus, ko je bil 12 let star, prvič šel s svojima roditeljema na velikonočne praznike v Jeruzalem, tako je tudi cesarjevič zdaj, ko bode 12 let star, prvič prišel s svojima svitlima roditeljema na velikonočne praznike zavžit pravo velikonočno jagnje. Kakor mu je Jezus danes v tem lep izgled, tako mu naj bode v izgled v njegovem celem življenji.“ — Ves ganen je cesarjevič poslušal ta nagovor, potem se pa s solznimi očmi približal Njih Veličanstvom in jih v znamenje ljubezni in hvaležnosti objel.

Po sv. obhajilu je cesarjevič zajutrkoval pri svitlem cesarji, svojim očetu, a na kosilo je njega in korarja Mayerja povabila sestra Gizela, ki ga je potém tudi spremila v farno cerkev sv. Stepana, kder se je cesarjevič še jedenkrat zahvalil Bogu za ta veseli in srečni dan.

V spomin tega dneva je Rudolf prejel od Njih Veličanstva, presvitlega cesarja, krasen slonokosten križ, od svitle cesarice, svoje matere, in od sestre

Gizele prelepe podobe, od babice, nadvojvodinje Sofije, pa prekrasno od mojstra Führiha izdelano podobo, ki kaže dogodbo, katero slavni nemški pesnik Schiller in po njem naš Koseski prelepo opeva v pesni: „Grof Habsburški.“

Lepa slovesnost prvega sv. obhajila Rudolfovega nam jasno kaže, kako so njegovi starši in učitelji skrbeli, da mu ne le učenosti nego tudi pravo pobožnost vcepijo v mlado srce, dobro vedoč, da vse človeško znanje brez prave pobožnosti je ničvo in puhlo.

Kakor so pa pri učenosti za sreč potrebne verske vaje, da ga napuh ne prevzame, tako so za telo potrebne tudi telesne vaje, da ga slabost ne premaga; samo učenje krepi le duhá, telo pa slabi. Zato pri cesarjeviču Rudolfu tudi telesnih vaj niso zanemarjali. V 6. letu svoje dóbe je že začel telovaditi. Za različne telesne vaje je imel tudi različne učitelje.

Vso odgojo Rudolfovo je vodil in nadzoroval generalmajor grof Leopold Gondrecourt, kateremu je nasledoval 1865. leta generalmajor Josip Latour.

Vsacega leta je moral Rudolf po jedno ali po dve ostri poskušnji delati. Te poskušnje so bile v pričó Njih Veličanstva cesarja in mnogo odličnih izvedencev, ki so bili od cesarja k poskušnji povabljeni. Prvo tako poskušnjo je delal 23. in 24. februarja meseca 1869. leta. Zna se, da iz začetka je bil nekoliko bojèč, a kmalu dobi pogum, in odgovarjal je tako spretno, da so se mu vsi čudili.

Zaradi pridnosti, dobre glave in lepega obnašanja imajo vsi učitelji Rudolfa radi, a tudi on je svojim učiteljem poslušen in jih ima srčno rad.

Da bi cesarjevič Rudolf to, kar se je iz knjig naučil, bolje razumeval in v spominu obdržal, potoval je na več krajev ter si vse to v resnici ogledal, o čemur se je poprej učil. Tako je koncem meseca maja 1874. l. v Kremstu in Klosterneuburgu opazoval vojaške vaje pešcev in pionirjev, maja meseca 1875. l. si je ogledal v Komornu tamošnjo trdnjavo in se vdeležil topničarskih vaj, in septembra meseca 1875. l. je dlje časa bival v taboru pri Brucku. Potoval je tudi s profesorjem Ambrosom v Monakovo, da si ondu ogleda različne umotvore v slikarstvu in kiparstvu; pozneje je potoval tudi v Norinberg zaradi stavbarstva, ker je v Norinbergu najbolj ohranjeno stavbarstvo iz srednjega veka.

Do zdaj vam sem pripovedoval le o Rudolfovem učenji. A človek se ne more zmirom učiti, nego po trudapolnem duševnem razmišljanji potrebuje tudi zabave in razvedrila, sicer bi začela telo in duh hirati. Zabave je toraj imel tudi cesarjevič Rudolf.

Že v prvih otroških letih je imel cesarjevič dovoljenje od svojih staršev vsako nedeljo popóldne nekoliko svojih mladih prijateljev povabiti na igro ali zabavo, pri katerej je bil vselej navzoč tudi najvojvoda Friderik, ki je bil s cesarjevičem v najprijáznejšej zvezi. Zna se, da so k tem igram in zabavam bili povabljeni samo sinovi najodličnejših rodbin, kakor n. pr.: Auersperg, Crenneville, Andrassy i. dr. V družbi svojih továrišev se je Rudolf vedno prijazno in ljubeznjivo obnašal. V 6. letu je bival nekoč v Reichenau-u. Kadetje iz dunajskega Novega mesta so prišli tja na sprehod in se pred vilo v red postavili. Cesarjevič jih je ogledal, prijazno pozdravil in k sebi v góste povabil ter jim pri mizi še celó sam stregel. Za take potrebe mu dadó roditelji vsak mesec nekaj denarja, o katerem jim na konci meseca dá na-

tančen račun, v kaj ga je porabil. Največ tega denarja dobijo siromaki, ker njegovo plemenito srce ne pozna večjega veselja, nego pomagati siromakom v sili in jih s kakim darilom iznenaditi. Zavod zapuščenih sirot vsako leto sam obišče in bogato obdaruje.

O počitnicah je Rudolfu najprijetnejša zabava potovanje. Tudi pri nekaterih javnih slovesnostih je bil navzoč. Tako 1862. l. pri slovesnem odkritju spomenika cesarice Marije Terezije v dunajskem Novem mestu in 1873. l. pri ravno takej slovesnosti v Celovci. Dne 1. junija 1869. l. je bil v Budapeštu pri kraljevem kronanji, kder je prvič nosil réd zlatega runa. Leta 1871. je potoval po Českem in Moravskem, povsod slovesno in častno sprejet.

Cesarjevičevo stanovanje na Dunaji je snažno in zelo prijazno. Od 1864. leta je stanoval v cesarskej palači med tako imenovanimi Stepanovimi sobami. Hišna oprava mu je bila priprosta in zelo čedna. V prvi sobi so visele po steni podobe prvih avstrijskih junakov, kakor: princ Evgen, nadvojvoda Karol, oče Radecky in admiral Tegetthoff; potem krasna Führihova podoba, katero je dobil od nadvojvodinje Sofije v spomin prvega sv. obhajila, in slika: „rešenje Dunaja 1683. leta.“ Iz te sobe je imel vhod v učno sobo, v kateri je imel velike kupe knjig, zemljevidov, matematičnih in fizikalničnih priprav in veliko računsko tablo. V tretji sobi je stal billard, kder se je večasih po obedu nekoliko časa zabavljal.

Leta 1874. je dobil Rudolf večje stanovanje, v katerem je nekda prebivala cesarica Karolina Avgusta. Tukaj še zdaj prebiva in vodi svoje gospodarstvo. To stanovanje je prostórnejše, veličastnejše in tudi umetnejše vredjeno nego li prvo. Soba, v kateri je cesar Franc I. umrl, predelana je v kapelo, v kateri se po dvakrat v letu sv. maša služi. Kadar Njih Veličanstva cesarice ni domá, pridejo svitli cesar k Rudolfu na obed.

Govoréč o cesarjevičevih zabavah ne smemo pozabiti lova, ki mu je o prostem času zelo priljubljena in koristna zabava. Leta 1866. se je začel vaditi streljati in drugo leto 13. junija je ustrelil prvega jelena v zverinjaku Lainzkem. Pri lovu si Rudolf vadi roke in oči ter si krepi zdravje, ki bi sicer utegnilo pešati vsled tolikega trudapolnega učenja v sobi.

To so površne, le poglavitne črtice iz otroških in dijaških let našega cesarjeviča Rudolfa. Vendar že te črtice kažejo, da je cesarjevič zdrav na duši in telesu, polnhen blazega in vitežkega duhá, krepák na mišicah in volji, natančen v vsem svojem delovanji, — sploh nadpoln in ljubezniv mladeneč, ki ga navdaja srčna ljubezen do Avstrije in gorka želja za blagor in čast njenih prebivalcev. Zato je pa on tudi dika in nada vseh avstrijskih narodov, ki mu pri vsakej priložnosti kažejo svojo udanost in ljubezen. Bog daj, da bi to ljubezen in udanost svojih podložnikov v obilnej meri užival tudi takrat, ko mu previdnost božja naloži težko breme vladarstva nad njimi. Od nas Slovencev sme biti tega zagotovljen, ker Slovenci so zvesti in véрни ter mož beseda v svojih obljubah. Naš slavni pesnik pa je že pri Rudolfovej zibelki v imenu Slovencev obljubil:

Val na skalovji razkaja se v péne:
Stali Ti bomo kot skalnate sténe,
Ako Ti sila krivična pretí,
Tvegamo za Te življenje in kri! —

Spisal J. S—a.

Volk in pes.

(Basen.)

Prigodí se, da pride sestradan volk v dolino, kjer sreča dobro rejenelega psa Šarka. „O da bi ne bil bolan kakor sem, znal bi za moje zobé!“ misli volk sam v sebi, a ne govori kakor misli, nego prijazno pozdravi psa, rekoč: „Kako si, dragi moj Šarko? Šmencej pri tléh, skoraj bi te ne poznal. Debel si in okrogel kakor valec. A, pri meni je to drugače;

komaj da živetarim. Suh sem in slab kakor pajčevina v jeseni. Vidiš, temu je kriva moja slaba hrana! — „Kaj hrana!“ reče mu Šarko, „kriv si sam, da si tako izmršavil. Čimu je, da se klatiš po gozdih in brlogih, kjer ni najti dobre hrane, ter ti je treba po vse noči stikati, da se najés do sittega vsaj za pol dné, a še to ti časi izpodleti. Psi imamo boljše življenje. Gospodarji nas pazijo, ljubijo in dobro redé.“ — „To je to, ali povédi mi kako povračujete psi to dobroto svojim gospodarjem?“ — „Varujemo jim hiše in premoženje, zatorej nas gospodarji imajo radi ter nam skrbé za dober in tečen živež.“ — „Nu to je dobro; tudi jaz bi rad čuval gospodarja, ako mi bi dajal dobre hrane, kakor jo daje tebi tvoj gospodar. Slabo ti ni, to se ti vidi na licu.“ Tako reče volk ter gre s psom, da si poišče gospodarja, pri katerem bi stopil v službo.

Greddôc ugleda volk debelo vrv okoli pasjega vratú. „Vrv okoli vratú, čimu je to, dragi moj Šarko?“ — „Vrv! I kaj bi to? Vrv mi je privezal gospodar, da me časi pripnè na dvorišče, da se ne klatim po ves dan po vasí in sosednjih hišah.“ — „Takísto! nu potlej si ti rob (suženj) svojemu gospodarju ter nimaš svobode svojemu življenju. Idi svojim potem, jaz dalje ne grem. Robovati ni me volja, svoboda mi je čez vse. V svobodi cvetè življenje in prava sreča vsacemu, ki je po krivem ne rabi. Bodi tebi sužnost, meni svoboda, pak mirna Bosna!

Po Gleimu I. T.

Metuljček.

(Basen.)

Tikoma gozda v zavetji prileze mlad metuljček iz svojega mešička. Sede na bližnjo cvetico, pije iz nje sladak med in se veseli belega dné. A kmalu se ga polastí želja, zapustiti svoj tihi rodni kraj ter zleteti preko potčeka v daljni svet. Kar sklene, to tudi storí. Ker se mu pa krilci še niso dosti ukrepili, podere ga huda sapa, ki je preko gozda pihala, v šumeči potoček, kjer žalostno pogine. — Če si preslab, ni da bi hodil po neznanih potih. J. Š. K.

Vojvodina Kranjska.

Ako vzamete zemljevid avstrijsko-ogrske monarhije v roke, naši bode te v jugozahodnem delu vojvodino Kranjsko, katero dobro poznati je treba vsacemu, ki je v tej deželi doma. Zatorej pazite dobro in poiščite vse na dotičnem zemljevidu, kar bode te čitali v naslednjih vrsticah.

Kranjsko zemljo oklepajo naslednje dežele: na severu Koroška in Štirška vojvodina, na vzhodu Hrvatska kraljevina, na jugu Hrvatsko in Primorsko, na zahodu Primorsko. Dežele, ki kranjsko zemljo oklepajo, so njene sosednje dežele. Vsa kranjska vojvodina ima 9988 □ Km. zemeljskega površja, na katerem živi blizu do ½ milijona ljudi. Prebivalci so malo ne vsi katoličani in po jeziku Slovenci, razven kacih 20.000 Nemcev (Kočevarji in nekaj nemških rodovin, ki živé večjidel v glavnem mestu ljubljanskem). Podnebje na Kranjskem je še dosti prijetno ter rastlinam in živalim ugodno. Po leti so večkrat hude ure, nevihte in deževno vreme, po dolenjem Kranjskem tudi toča rada pobija. — Po različnej podobi zemeljskega površja razpada vojvodina Kranjska na tri dele: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko. Gorenjsko stran oklepajo visoki hribje, med katerimi sta Triglav (2865 m.) in Mangart (2675 m.) najvišja. Ob Koroškej in Štirškej meji stojé visoki snezniki (Karavanke), katerih najvišji vrhovi so: Stol (2233 m.), Begunšica (2050 m.), Storžec (2128 m.) in Kamniške planine z Grintovcem (2530 m.) Sploh je gorenjska stran največ gorata ter ima dobre pašnike, lepe gozde in mnogo železnih rudnikov; v spodnjem delu gorenjske strani je velika ravnina, katero pretrguje Šmárijna gora (658 m.) z lepo cerkvijo Marije device. V koncu te ravnine stoji Ljubljana, glavno mesto kranjske zemlje s 22.593 prebivalci. Ljubljana stoji na reki Ljubljanici, ima višjo gimnazijo in realko, moško in žensko učiteljsko izobraževališče, dve vадnici, dve mestni ljudski šoli in še več drugih učiliških naprav. Druga mesta na Gorenjskem so: Kranj (2200 preb.) nad Savo in Kokro; Loka (2300 preb.); Rádovljica in Kamnik. Spomina vredni kraji so še: Tržič, trg pod Ljubeljem, ki izdeluje mnogo usnja in železnine. Bistrica, Sava, Javornik, Železniki, Kropa in Kamnagorica z obilimi fužinami za železo in žrebljé. Bitno je največja vas na Kranjskem, znamenita zaradi obile platanarije, Stražišče poleg Kranja znamenito zaradi sitarije.

Dolenjska ali jugovzhodna stran kranjske zemlje je, razven Krške doline, vsa gorata; vendar hribje niso tako visoki, kakor na Gorenjskem. Najvišji hrib na Dolenjskem je Kum (1217 m.) z dvojno cerkvijo na vrhu. Po Dolenjskem se prideluje obilo dobrega vina. Največje mesto na Dolenjskem je Novomesto (Rudolfovo) s 2000 prebivalci. Stoji na reki Krki, ima višjo realno gimnazijo in 4razredno ljudsko šolo. Druga mesta na Dolenjskem so: Kostanjevica, Krško na Savi (daje obilo dobrega vina); Metlika na Kolpi (z dobrim vinom); Črnomelj; Kočevje (z nemškimi naselniki, ki po vsem našem cesarstvu kupéujejo z različnim blagom); Višnja gora. Drugi znameniti kraji so še: Ribnica, kjer se izdeluje različna lesenina (rešeta, škafi itd.); Litija; Novomeške Toplice, kamor prihaja mnogo ljudi se zdravit; Turjaški grad blizu Ljubljane.

Notranjsko je razven Vipavske doline povsod široko kamenito pogorje, ki se sploh imenuje Kras. Znameniti kraji na Notranjskem so: Postojna (1500 preb.) s postojnsko jamo, ki sluje po vsem svetu in ima obilo lepega kapnika. Cerknica s slovečim jezerom; Lož, staro mesto (kupčija z usnjem in živino); Vipava (1100 preb.) daje pri gorkem podnebju obilo sladkega vina in okusnega ovočja (sadja); Idrija, rudarsko mesto, ki ima zeló bogate jame živega srebrá.

Plodne zemlje ima Kranjska dežela preko 95 □ Mirijam., katere je okoli 43 odstotkov obrasene z gozdi; vsa ostala zemlja se šteje na polje, travnike, pašnike, vrtove in ngrade. Žita se na Kranjskem ne pridela toliko, kolikor se ga potrebuje, zatorej ga je treba vvaževati iz drugih dežel, vzlasti iz Banata. Živahna trgovina na Kranjskem je posebno z lesom in vinom; dalje z domačimi poljskimi pridelki in obrtnijskimi izdelki. Tu sèm se šteje: med, vosek, suho sadje, zelje, maslo, teleta, hrastove ježice, hrastovo in smrekovo lubje, platno, različna lesenina, železnina in jeklovina. Rudarstvo na Kranjskem nam daje obilo živega srebra, svinca, železa, rujavega premoga, pa tudi nekoliko bakra in cinka.

Največja reka na Kranjskem je Sava, ki izvira v dnu Triglava iz dveh izvirkov in se izliva pri Belemgradu v Dunav. Druge znamenite reke so: Sovra, Ljubljanska, Krka, Kolpa, Tržiška Bistrica, Kokra in Kamniška Bistrica, katere vse sprejema Sava.

Preko Kranjske je napeljana južna železnica (Gradec-Ljubljana-Trst; Št. Peter-Reka); Rudolfova ali tako imenovana gorenjska železnica (Beljak-Ljubljana).

Toliko za danes o kranjskej vojvodini; v prihodnjih listih vam prinese „Vrtec“ tudi sosednje dežele, katere poznati je vsacemu Slovencu neobhodno potreba. V ta namen si priskrbite zemljevide dotičnih dežel, da vse lepo poiščete, kar vam „Vrtec“ pové.

I. T.

Č u d i.

Na naših starejših zemljevidih, ki nam so Evropo predočevali, bilo je videti na zahódu severne Rusije imé: Samojedi. Gotovo ste tudi vi užé slišali to ime in si marsikaj mislili o ljudeh, ki imajo tako prečudno ime ondu na daljnem severu. — Namenil sem se tedaj, da vas nekoliko po bliže seznanim z narodom, katerega Slovani ne imenujejo Samojede, kakor se oni sami nazivljejo, tudi ne Fince, kakor jih so Nemci krstili, nego le Č u d e, kakor jih hočemo tudi mi imenovati.

Čudi se štejejo k najstarejšim prebivalcem severne Evrope in zahodne Azije. Nekdaj je njih število še celó Slovane presegalo, a sedaj jih je le še okoli 2 milijona. Čudi živé raztreseni po vsej svojej prostornej deželi, nimajo velicih mest niti skupín, ter spadajo pod rusko vlado, katera jim je posebno prijazna.

Glavni mesti, v katerih se čudska književnost razvija, sti Abo in Hel-singfors.

V nekdanjih časih so Čudi segali mnogo dalje proti vzhodu in jugu, ali mnogoštevilnejši narodi, ki so si ondu stalnega bivališča iskali in ga tudi našli, potisnili so jih v manjšo deželo. A vendar še zdaj posedajo mnogo svetá. Čudska zemlja je 7 krat tako velika, kakor Česka. V začetku, ko so se morali drugim številnejšim narodom umikati, bil je njih glavni posel, da so ropali pomornike na morji. A to je bilo Dancem in Švedom zelo kvarljivo in ti poslednji so jih v teku dvanajstega stoletja spravili pod svojo oblast. Z novimi gospodarji se je začelo tudi krščanstvo pri Čudih, ki na njih življenje in šege prav dobro vpljiva. Leta 1742. so Čudi prišli pod Rusijo, kjer se je prav za prav začela njihova svoboda in še zdaj srečno in zadovoljno živé.

Da-si je na Čudskem dosti ravnin, vendar je dežela po večjem gorata. V znožji gorá je obilo lepih jezer. Od jezera do jezera se prelivajo reke, katere narejajo krasne vodopade in v katerih je mnogo rib. — Po gorah so lepi gozdi, ki še dandanes nimajo svojih pravih gospodarjev.

Podnebje na Čudskem je zdravju ugodno. Zima je zelo ostra in traje po celih 7 mesecev.

Čudski narod nima po svojem jeziku v Evropi nobenega sorodnika. Prištevajo jih sicer k daljnim sorodnikom Madjarov, ali vendar je zelo velika razlika med njimi. Takisto se ločijo tudi po svojih duševnih razmerah. Čudi imajo skoraj najbogatejši zaklad narodnih pesen, ter se jim v Evropi le Jugoslovani v tej zadevi primerjati smejo. Skoraj vsak priprosti Čud zna po več novih pesen peti, ki si jih med petjem sam zлага. V ta namen imajo Čudi nekako posebno deščico, na katero si vsako novo pesen z nekakimi čarami zaznamujejo, dokler se je popolnem ne naučé.

Čudski jezik je lepo doneč in gladek, ter ima mnogo narečij.

Čudska književnost je popolnem nova, ter nima starega niti srednjega veka. Prvi izobraževalec čudščine je bil škof Mihael Agricola, ki je prestavil in 1548. l. v Stockholmu na svetlo dal jeden del svetega pisma. V 17. stoletji je izšlo nekoliko drugih spisov, ki so obravnavali čudske stvari, a to večjidel v latinskem jeziku. Zboljšano čudsko slovnico je izdal škof Vhaëls 1733. l. v Abi. — Najbolj znani nemški slovničar čudskega jezika je Avgust Ahlquist, katerega najboljšo delo je izšlo 1862. l., a novo posebno obširno delo se ravnokar dodeluje.

Prvi in do zdaj največji slovar čudskega jezika (čudsko-latinsko-nemški), izdal je pastor Gustav Renvall 1826. l. v Abi. Ravno zdaj pa izhaja nov besednjak, ki bo dovršen obsejal 200.000 besed, kar nam dovolj priča, da je čudski jezik bogat.

Očeta svoje zgodovine imenujejo Čudi Henrika Gabr. Porthana.

Časopisov imajo Čudi blizu toliko, kolikor mi Slovenci.

—kl—

Črtice iz ruske zgodovine.

(Po Nestoru priobčuje A. K.)

3. O knezu Olgu.

Rurik je na smrti kneženje oddál Olgu svojega rodú; njemu je izročil tudi sina Igorja, ki je bil še otrok. Oleg zbere mnogo vojske, otide na jug in

splove po Dnepru. Najprej vzame Krivičem mesto Smolensk, potem Ljubeč in tam postavi svoje upravitelje. Oleg veslâje h Kijevu ostavi nekaj vojakov zadaj, a drugim ukaže poskriti se v ladijah. Ko Oleg pride k mestu in z Igorjem stopi na suho, pošlje povedat Askoldu in Diru: „mi smo kupci, gremo na Grško, poslala sta nas Oleg in Igor, pridite, da se pogledamo.“ Ko se prikažeta Askold in Dir s svojimi, poskačejo Olgovi iz ladij in jih obstopijo. Oleg reče Askoldu in Diru: „vidva nista kneza a ne knežjega rodú; jaz sem knežjega rodú in evo sina Rurikovega. Askolda in Diru ubijó, odnesó na goro in tam pogrebó. Olgu je bilo zeló po godi v Kijevu; on je tam knežil in dejâl: „bodi to mesto mati ruskim mestom!“

Iz Kijeva je Oleg na vse strani hodil z Varégi in Sloveni, podvrgel si razne slovénske in čudske narode ter jih prisilil plačevati dánj. Novemu gradu je ukazal, da plača Varégom vsako leto po 300 griven.*) Za Olga je mimo Kijeva priropotal kočujóč**) narod Ogri, kateri so se odmikali za karpatske gore.

Leta 907. zbere Oleg množico vojakov ter otide k Carigradu na konjih in v ladijah; bilo je teh ladij do 2000. Grki zapró pristanišče z verigo in zatvorijo mesto. Oleg velí potegniti ladije na súho in se začne bojevati okolo mesta. Razdira gradove, požiga cerkve, pléni in ubija ljudi, ter se bolj in bolj bliža mestu. Grki se ustrašijo in pošljó povedat Olgu: „ne pogublaj mesta, rajši si vzemi danji, kolikor hočeš!“ Oleg storí mir in Grki mu pošljó raznih jedil in vina, a on ne prime ni tega ni drugzega, vedóč, da so lokavi (zvijačni) Grki vse zmešali z otrovom. Zdaj se Grki še huje prestrašijo in dadé Olgu vse, kar hoče: mnogo zlata, srebra, dragocenih tkanin, ovočja in vina na Olga in na vse vojake. Zdaj Oleg s prisego potrdi mir z Grki. Rusi so prisegli o svojem orožji, o svojem bogú Perúnu in o skôtijem***) bogú Vesesu, a Grki o svojem krščanskem zakonu. S plénom obogačen se Oleg vrne v Kijev, a narod je svojega umnega in srečnega kneza imenoval „veščega.“

4. O Igorji (912—945 l.)

Po Olgovi smrti je začel knežiti Rurikov sin Igor. Tudi on je hodil po morji na Grke; a prvi njega pot je bil nesrečen. Kadar so Rusi stopili na breg, obsula jih je grška vojska od vseh strani. Bila je silna séča, in užé so se Rusi posajali v svoje ladije, da bi utekli, a prime jih drug gršk vojevoda na morji z ladijami ter začne spušati ná-nje ogenj, kakor oblake, da je bilo strašno videti. Mnogi so se pometali v vódo, samó da bi ušli ognju. Kdor izmej Rusov je ubežal smrti in se vrnil domóv, pripovedoval je potem, „da imajo Grki strele v rokah, in da jih zató nij bilo nadvladati.“

Igor, vrnivši se v Kijev, začne zbirati še večjo vojsko; pokliče Varége od zamórja, najme stepne čete Pečenegov in se z nova odpravi na Carigrad, v ladijah po morji a na konjih o bregu. Korsunci (Grki v današnjem Krimu) poslali so cesarju povedat: „Rus gre ná-te, vse morje ti je pokrito z ladijami.“ Bolgarji ob Dunavu so tudi poslali: „ide Rus in še Pečenege je najél.“

Kadar je cesar to slišal, poslal je svojih prvih boljarjev Igorju povedat: „ne hodi dalje, nego vzemi dánj, kakor jo je bil vzel Oleg, in jaz ti še kaj

*) Grivna je bila starih Rusov novec.

**) V kočah (šatorih) živeč narod, Nemadenvolk.

***). Skôt je domača žival, skôtij bog je bog domače živali.

pridam. Poslal je tudi Pečenegom dragih tekanin ter obilo zlata. Skliče Igor družino in jej pové cesarjeve besede. „Če tako govori cesar,“ odgovori Igorjeva družina, „kaj še hočemo? Vzamemo brez bitve zlata in srebra in dragih tekanin ter pojdemo domov, kajti še nij gotovo, kdo bi premogel, a ni z morjem se nismo še dogovorili.“ Igor posluša družine, pusti Pečenege pléniti bolgarske zemlje, a sam vzame od Grkov mnogo zlata in dragih tekanin ter se povrne v Kijev.

Jeséni je šel Igor z družino dánj pobirat od Drevljanov, slovénskega plemena po gostih lesovih in ob močvirnih bregovih Pripete réke. Igor vzame več danj nego li je bilo dogovor, in ide nazaj v Kijev; a na poti mu pride na misel, in reče družini: „pojdit domov, a jaz se povrnem zopet k njim.“ Družino spusti domov, a z malim številom se vrne. Drevljani, slišavši s knezom svojim Malom, da se Igor vrača, začno misliti: „ako se volk navadi k ovcam, to pológoma odnese vso čredo; tako tudi Igor; če ga ne ubijemo, vse nas pogubi.“ In poslali so k Igorju vprašat: „užé si vzél svojo dánj, čemu se zopet vračaš?“ A Igor jih ne posluša. Zdaj gredó ljudjé Drevljan-skega mesta Iskresténja na Igorja, ubijó njega in razbijó mu veliko družino. Jamo izkopljó, in tu, nedaleč od mesta, pokopljó vse. Tako je bil pokorjen Igor za svojo lakomnost.

Nauki na domačem ognjišči.

Ne pokušaj sadja,
Dokler zrélo nij;
Ne izražaj misli,
Dokler cela nij.

Podobar nam v mramor,
Učitelj v mišljenje —
Vdiháva življenje.

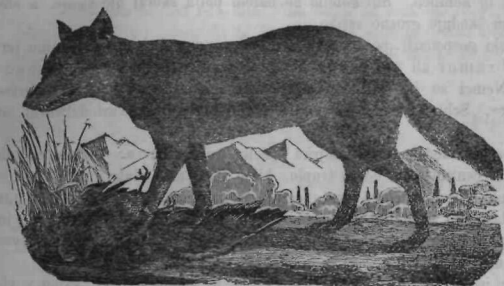
Ako razžalil te sosed, zapiši nevoljo si v pesek;
Dobrote pa vdolbi v mramora trdno pečino.

Življenje je knjiga učena;
Površno pregleda jo glupec,
Razumni globoko zamisli se v njo,
Vedóč, da le enkrat se čitati da.

Oči so duše čista okna,
Solzé pa njena vidna krí;
Iz njih nam radost njena gleda,
In groma skrivni blisk žari.

Josip Lavrič.

Priredopisno - natoroznansko polje. Šakalj.

Slišali ste že o volku in lisici, ki sta najbližja sorodnika našemu domačemu psu, da-si nimata niti jedne dobre lastnosti od njega. Obé te zverí ste polne napak in gjusob,

vse ju sovraži, vse se jih ogiblje. Obe te zverí vam je „Vrtec“ v poprejšnjih letnikih že opisal in vam ju prinesel tudi v podobi, zatorej naj vam danes pové nekoliko o nekej drugej zverí, ki je tudi pasjega plemena in po velikosti in lastnosti zeló podobna krvoločnej lisici. Ta žival se imenuje šakalj ter živi največ v Aziji in severnej Afriki. Dobode se tudi po Grškem in Turškem, še celó po nekaterih dalmatinskih otocih. Ta zvér je rumenkasto-rudeče, sivo in črno namešane dlake, in je dolga blizu do 94 centimetrov. O tej zverí se bere v sv. pismu, da jih je nalovil močni Samson ter je ž njimi filistejska polja zažgal. Teh zverí je sila veliko po vseh jutrovih deželah; po dnevi se skrivajo po razvalinah in luknjah v puščavi, a po noči se strašno deró, tulijo, lajajo in vijó. Po takih krajih, koder ni psov, da bi jih odganjali, so te zverí zeló nesramne in predrzne; brez strahú stikujejo po hišah in odnesó vse, kar morejo. Po puščavah hodijo za večjo zverjó in pojedó vse, kar je tem ostalo, ali pa iz daleč zasledujejo karavane in prežé, kdaj bo onemogel kak veljblod (kamela). — Po stepah na Misuriji in v Kaliforniji se klatijo velike trópe šakalju podobnih psov, ki jih laja če imenujejo.

—é.

Bramor.

Otroci, vi ste vesela nada boljše bodočnosti slovenskega naroda, a to samo tedaj, ako se užé zdaj v mladosti pridno učite in pridno delate. Mnogi, ki zdaj še čitate „Vrtec“, postali bodete kmetijski gospodarji in z veseljem se boste spominjali mladih let, ko ste še v šolo hodili in se pridno učili. Zatorej je „Vrtčeva“ naloga tudi ta, da vas seznaní s

darji in z veseljem se boste spominjali mladih let, ko ste še v šolo hodili in se pridno učili. Zatorej je „Vrtčeva“ naloga tudi ta, da vas seznaní s

tacimi živalmi, ki so kmetijskemu gospodarstvu velika nadloga. Med take škodljive živali štejemo v prvo vrsto bramorja.

Bramor (*Gryllotalpa vulgaris*) spada v vrsto kobilic, ali velika razlika je med njim in kobilico. Sto kobilic ne naredi polju skoraj nič škode, a sto bramorjev mu škoduje grozno veliko.

Slovenski gospodarji poznajo to živalco samo pod dvema imenoma ter jej pravijo: bramor ali podjédec. Srbi jo imenujejo m r m a k, Rusje medvedka, a Nemci so jej dali mnogo različnih imen, kakor so: Maulwurfsgrille, Werre, Schrottwurm, Reutwurm, Gersten-Kürbis-Kartoffelwurm in Erdwolf.

Bramor je ponočna, podzemeljska žuželka rujave barve. Ima močno in debelo, do 5 centimetrov dolgo truplo, ki je žametaste dlake in se končuje v dve ščetini. Posebno čudni ste njegovi prednji nogi. Na teh nogah ima široke, lopataste in z zobmi oborožene člene, s katerimi rije pod zemljo in si koplje ravne hodnike po suhih njivah, travnikih in vrtih, oglodavši vse tenke koreninice rastlinam.

Bramor je v Evropi največja žuželka, ki je znana povsod, samo v visocih severnih krajih ne. To štorkljasto, grdo živalco pozna skoraj vsak kmetovalec. Bramor zelo hitro teče, pa tudi plava, če v vodo pade. Ker ima peroti, zatorej tudi leti, a ne dolgo in tudi ne visoko nad zemljo. Od človeka preganjan brsne mu na roko nekak smrdljiv črn sok. Glas ima cvrčèč, ki se pa le o posebnih časih in to vzlasti zjutraj in zvečera izpod zemlje sliši. Čudno je to, da bramor ne trpi bramorja; če sta skupaj zaprta, močnejši vselej požré slabejšega.

Ta žuželka škoduje največ gozdom, senožetim, vrtom in njivam; bodisi zemlja taka ali taka, v vsakej si koplje svoje podzemeljske hodnike.

Bramorka iznese meseca junija ali julija v okroglo jamico blizu do 200 zeleno-rumenkastih jajčec, ki so le malo debelejša kakor prosó. V dveh do treh tednih izlezejo mladiči iz jajčec; čez 4 tedne se lévijo prvič, to je, se preobrazé in pri tem bolj ali manj izpremené svojo podobo. Meseca septembra se levijo drugič, oktobra in novembra meseca tretjič, drugo leto meseca aprila ali maja četrtič in še le po petem lévljenji jim zrastó peroti, in zdaj so dorasli bramorji.

Huda, mrzla zima brez snegá pokonča mnogo bramorjev; tudi velika suša in velika preobila mokrota jim je opasna (nevarna). Prašiči so jim najhujši sovražniki; da bi pa prašič, ki je bramorja požrl, poginil zató, ker mu bramor čreva pregloje, to ni, da bi vrjeli, to je le vraža. Krta se bramor ne boji, a vrane in kavke ga vžugaje.

Mnogo reči se svetuje, kako naj bi se pokončevale te škodljive žuželke, a mi vam nismo porok, če tudi res pomagajo, zatorej jih tudi ne omenjamo tukaj. Največ menda koristi, ako se gnjezda pokončajo, kamor je bramorka jajca iznesla. Priden gospodar, ki večkrat hodi po svojih njivah in senožetih, kmalu ugleda tak kraj, ker vse na okoli je suho in velo, kar je rastlo na tacem kraji.

Otroci pišejo.

Vladimirček piše očetu za novo leto:

Preljubi oče!

Danes na novega leta dan Vam želim od srca vse dobro, česar si sami želite. Posebno pa želim, da bi Vam prineslo novo leto obilo sreče ter bi mene, svojega Vladimírčka, tudi v novem letu tako radi imeli, kakor v pretečenem.

Tega Vas prosi

Vaš

V Radovljici

sinek

Vladimírček.

Franjica piše očetu za god:

Preljubi oče!

Danes je Vaš god. Rada bi Vam za vezilo kaj posebno lepega povedala, a naj si še toliko prizadevam, nič mi ne pade na um, nego molitevca, ki me jo je moja ljuba mati naučila. Molitevca se glasi tako-le: „O dobri Bog v nebesih! Ohrani mi ljubega očeta še mnogo mnogo let čerstega, zdravega, srečnega in veselega.“ — Vaša sreča, preljubi oče, je sreča tudi Vaše

hčerke

V Celji

Franjice.

Tonček piše sestri za god:

Preljuba sestra!

Sprejmi moj listek k svojemu godu z óno ljubeznijo, s katero Ti je napisan. Vse, kar Ti je ljubo in drago, naj Ti Bog podeli v najobilnejšji méri. Zadovoljnost in pravo srčno veselje naj Te vodi po vseh potih Tvojega življenja, a meni bodi še vedno dobra in mila sestra, kakor mi si bila doslej, to želi

Tvoj

bratec

V Kranji

Tonček.

Jožek piše svojemu tovarišu:

Preljubi Ivanek!

Ko sem bil zadnjič pri Tebi, bral si mi nekaj pripovedek iz „Vrtca,“ ki so Ti ga oče kupili. Pripovedke so se mi tako dopale, da bi jih tudi sam rad bral. Prosim Te, bodi tako dober in posodi mi ga za nekoliko dni. Zaresti se smeš, da Ti nepokvarjenega zopet nazaj pošljem.

Tvoj

V Trebnjem

prijatelj

Jožek.

Katinka piše prijateljici:

Ljuba Anica!

Z največjim veseljem se spominjam veselih ur, ki sem jih pretečeni četrtek pri Tebi imela. Pristrčna hvala bodi Tebi in Tvojim dobrim roditeljem. Kako hitro je nama čas pretekel! Prinesla sem k Tebi s seboj pletivo, pa se ga še priteknila nisem; še celó pozabila sem ga pri odhodu. Gotovo si ga našla in shranila. Treba mi je prihiteti, kar sem zamudila. Prihodnji teden je mojega očeta god, in treba je, da mu izgotovim nogavice. Bodi tedaj tako dobra in pošlji mi pletivo po človeku, ki Ti prinese moje pisemce. Za Tvoj trud se Ti že naprej pristrčno zahvaljuje

Tvoja

V Loki

Katinka.

Razne stvari.

Uganka.

Poznaš li, deček moj, možá,
 Ki v roci palico ima?
 Držéč jo trdno noč in dan,
 A ki se ne postavlja v bran,
 Ko divjih páglavcev se broj,
 V srditi ž njim nabira boj?
 Ubožec vélik mož je ta,
 Ki tepsti, tékati ne zná,
 Ki smrtnobled v obrazi,
 Živi samó ob mrazi,
 Pretakajóč britke solzé,
 Kadar se drugi veselé:
 Kadar poljubov svojih žar
 Pritiska zemlji nebni car.

Nu, imenuj možá mi zdaj,
 Dókler, dókler — ne pojde v kraj!

Lujza Pesjakova.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rebus.

(Priobčil Fr. Tomšič.)

LOVCI ⁱ/_{jo} EV + ejc

(Rešitev rebusa in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Kratkočasnica.

* Pri nekej gostiji se je srebrna žlica izgubila. Vsak gost je bil pripravljen, svoj žep obrniti ter se s tem izpričati, da je ni ukradel. Gostilničar, zvižaćen mož, tega ni hotel, nego dejal je svojim gostom: „Gospodje! pustite to; žlica se dobóde, ter vam ni treba svojih žepov izkazovati; izvolite le vsi svoje glave pod mizo skriti.“ Ko se to zgodi, vpraša gostilničar: „Gospodje, ali imate uže vsi svoje glave pod mizo?“ — „Imamo,“ odgovoré gostje. — „Ali tudi tisti, ki je žlico vzel?“ vpraša dalje gostilničar. — „Tudi!“ odgovori brez pomislika jeden izmed gostov. — „Nu, če je temu takó, prosim, da jo nazaj daste,“ reče gostilničar porugljivo. — Gost, ki je bil žlico vzel in se je v naglici samega sebe izdal, ukrade se hitro iz sobe; vsi ostali so se mu glasno smijali.

Slovstvene novice.

* Izgledi bogoljubnih otrok iz vseh časov krščanstva. I. del. Spisal in založil Anton Kržič, katehet. — Tako se imenuje 150 strani debela knjiga v 8°, ki je ravnokar prišla na svitlo iz Blaznikove tiskarne. — Knjiga je namenjena slovenskej mladini, kakor se že iz njenega napisa lahko razvidi. Mnogo lepih zgodb in resničnih izgledeov iz mladinskega življenja je po trudu marljivega gosp. pisatelja v to knjigo zbrano in slovenskej mladini v posnemo darovano. Mi tej knjigi želimo od srca, da bi se razširila po vsem Slovenskem ter bi obrodila obilen sad v mladih še nepokvarjenih srcih naše mile slovenske mladine. Priporočamo jo v obilno nakupovanje posebno farnim knjižnicam, iz katere si že bolj odrasčena moška in ženska mladina izposojuje zdravega in tečnega berila. Knjiga stoji mehko vezana 30 kr., trdo vezana v platnenem hrbtu 40 kr. in se dobiva pri gosp. pisatelju v Ljubljani.

* Val. Orožnovi spisi. Zbral in priredil Mih. Lendovšek, vikar v Ptuj. Natisnila in prodaja tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu. — Knjiga v zeló ličnej obliki, s podobo rajncega pesnika Orožna, ima 230 strani v 12° ter je razdeljena v tri dele. Prvi del obsega različne pesni; drugi del: Mala pevka. Igrokaz v 5 dejanjih po Krist. Šmidu. — Tretji del: Različni spisi. Cena knjigi je 60 kr. in se dobiva pri vseh slovenskih knjigotrocih.

* Vojska na Turškem od leta 1875 do konca leta 1878. Za prosto ljudstvo spisal Jakob Alešovec. S petimi podobami Založil Jan. Giontini. — Knjiga je primerna za farne knjižnice. Cena jej je 40 kr., trdo vezanej 50 kr. in se dobiva pri Jan. Giontini-tu v Ljubljani.

LISTNICA. Gosp. —kl— v R.: Nekateri Vaši sestavki niso primerni za našo malo slovensko mladino. Proobili česki stavki, katere navajate, niso našej mladini razumljivi, zatorej ne moremo vsega porabiti tako, kakor bi Vi radi. Gledé obširne povesti za „Knjižnico“ odgovorimo vam še tekom tega meseca pisмено. — A. L. v Gorici: Vaš mičen napev princenemo brž, ko nam bodo materjelne moči dopuščale. Letos so naši stari naročniki zeló mudni z naročnino in denarjev nam primanjkuje. — Fr. T. v K.: Gledá Vaših rebusov pisмено; priarčen pozdrav in prisrčna hvala! — A. B. v Sč.: Vaš pesen ni ugodna za natis; potrebuje še mnogo pile. — Iv. L. v K.: Kako radi bi že davno odgovorili, ako bi nam ne primanjkovalo potrebnega časa. Res, da nas je uže sram na toliko listov in vprašanj nobenega odgovora od sebe, ali pomagaj si, ako moreš. Vso noč človek prečuti tudi ne more. Še ta mesec pridete na vrsto. — V. J. v Št. J.: Ravno tako! Obéma prisrčen pozdrav! —

Denašnji „Vrtčev“ list se je nekoliko zakasnil. S prihodnjim listom pridemo v red.

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Natisnila Klein in Kovač (Eger) v Ljubljani.